

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio III. Proprietates quædam generales moralitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

Conclusio
affirmans.

Dico tertio, ad bonitatem moralem requiritur ut honestas actu voluntatis directo & positivo intendatur propter se ipsam, non sufficit autem voluntas interpretativa & pura omisso. Ita docent cum S. Thomas, Scotus, Gabriele, aliique veteribus, Vasques, *disp. 5. cap. 3. & disp. 73. cap. 7.* Suares *disp. 4. sect. 3.* Conink, *disp. 4.* Pontius *relect. 2.* contra Salam, Medinam, Azor, Ripaldam.

Prima
probatio.

Ratio est primo, quia expressè Philosophus 2. *Ethi-
corum cap. 4.* tria exigit ad actum bonum: primum quidem si sciens, deinde si eligens propter ipsam, si stabili atque immutabili affectu præditus agat. Idemque aliis sæpè locis repetit asseritque illum qui facit iustum non propter honestatem iustitiæ, facere quidem iustum, sed non iustè. Deinde probatur quia bonum, ut sæpè dixi, ex S. Dionysio, debet esse ex integra causa, malum autem est ex quolibet defectu, ergo etiam si ad malitiam interpretativa & indirecta voluntas sufficiat, & pura omisso, non sufficit tamen ad honestatem. Deinde tunc in omissione non est bonitas moralis, quando illa omisso est indifferens ut ametur propter honestatem aut turpitudinem, pura omisso est eo modo indifferens, ergo in pura omissione non est bonitas moralis. Denique si pura omisso esset bona, esset etiam meritoria: hoc autem implicat, quia omne meritum est supernaturale, omisso autem pura non potest esse supernaturale.

Omissio
nunquam
est proprie
laudabilis.

Ad primam Respondeo puram omissionem esse posse voluntariam & liberam, non tamen propriè laudabilem, quia omne quod est propriè laudabile debet esse bonum, sicut omne quod est propriè vituperabile debet esse malum. Nego autem omissionem actus prohibiti laudabilem eo modo esse, quo vituperabilis est omisso actus boni præcepti, quia scilicet plura exiguntur ad bonum, quam ad malum. Ad illam probationem idè illa omisso est mala quia est libera, & secundum rectam rationem vituperabilis, qui a simpliciter libera est, & impropriè loquendo vituperabilis nego, quia est propriè loquendo vituperabilis, & quia plura requiruntur ad bonum, quam ad malum concedo. Non est dubium quin pura omisso mali æquè procedere possit ex motivo bono, quam omisso boni ex motivo malo, sed negatur tamen quod æquè bona sit una omisso ac altera est mala, ob rationem quæ attuli. Effectus qui sequuntur omissionem actus mali, non sunt moraliter boni, nisi amentur positivè propter bonitatem, sunt autem boni si amentur, non quia sequuntur omissionem, sed quia propter se amantur. Præterea negatur omissionem esse aliquid propter se amabile, solum enim ens est amabile ratione sui, non autem negatio entis, quamvis enim imperari possit, non potest tamen amari. Denique nego illud esse bonum quod est negativè disconueniens naturæ rationali, omisso autem non decet nisi negativè naturam rationalem.

Voluntarium in
causa non
sufficit ad
bonitatem.

Ad secundam Resp. voluntarium in causa non sufficit ad bonitatem, si tunc quando elicitur actus, voluntas illum non amet ratione suæ honestatis, idè enim imputatur propter connexionem, quia etiam si tunc non ametur cum elicitur, amatus tamen fuit directè quando data fuit liberè causa, quod idem contingit in actu malo. Quomodo autem actus habere possit plures bonitates etiam si expressè illæ debeant intendi, dicitur *sect. 4.* Denique nego rusticum vllum unquam benè operari nisi honestatem amet propter se ipsam, ad hoc autem ut eo modo ametur honestas, non est necesse ut cognoscatur aut ametur honestas sub formali conceptu honestatis & convenientiæ cum natura rationali, sed sufficit si obiectum apprehendatur aliquo modo ut decens, quod fiat ab homine hîc & nunc, & sub ea ratione ametur sal-

tem virtualiter, ita ut si quæreretur quare hoc facis, diceret, quia est decens me facere.

Ad tertiam Respondeo posse aliquem actum fieri laudabilem & meritorium ex parte operantis ex aliqua circumstantia, quamvis illa nec intendatur, nec cognoscatur, non posse autem unquam fieri bonum. Nam actus illius qui est in gratia non fit moraliter bonus per statum gratiæ, sed tantum ex parte operantis fit laudabilis, & meritorius. Circumstantiæ intentionis & durationis cognoscuntur per modum actus, non cognoscuntur per modum obiecti, quia sunt ipsæmet actus ut patet.

SECTIO III.

Proprietates quadam generales moralitatis.

EX iis quæ de natura & speciebus moralitatis hactenus disputauimus, non erit difficile colligere duas eius proprietates: prima sit separabilitas, vtrum scilicet bonitas & malitia sint aliquid separabile ab actu tum interno tum externo. Secunda multiplicabilitas, vtrum scilicet idem actus possit habere simul bonitatem & malitiam, vel etiam habere plures bonitates, vel plures malitias ubi constabit vtrum actus supernaturalis possit esse malus.

S. I.

Vtrum possit actus voluntatis fieri ex bono malo, & contra.

Sæpè dictum est actum externum imperatum à voluntate, posse fieri ex bono malo, & ex malo bonum, imò & sæpius indicatum est quod actus internus elicitus à voluntate, fieri potest ex bono non bonus, aut etiam malus, quod nunc plenius examinandum videtur.

Ratio enim dubitandi est primo, quia, si actus internus voluntatis qui est malus fieri potest bonus, necesse est ut actus malus amet honestatem propter se ipsam, hoc autem implicat, ergo actus internus voluntatis qui est malus non potest fieri bonus: probatur maior, actus internus nunquam potest habere obiectum formale, quod prius non habuerit: sed actus quando est bonus amat honestatem propter ipsam, ergo ille actus quando erat malus amabat honestatem propter ipsam: ergo si actus fieri potest ex malo bonus, oportet ut actus malus amet honestatem propter ipsam.

Secundo, si actus malus fieri potest bonus, sequitur quod immutato actu, mutari potest obiectum formale: actus enim bonus habet necessariò aliquid obiectum formale quod non habet actus malus, sed actus malus immutatus manens fit bonus: ergo mutatur obiectum formale immutato actu.

Tertio isti actus volo semper benè facere, amo Deum super omnia, ita sunt boni ut nunquam possint esse mali, ergo non omnis actus bonus potest fieri malus. Antecedens patet, quia, illi actus essentialiter excludunt malitiam, quod etiam dicendum est de omni actu supernaturali.

Dico primo, nullus est actus voluntatis qui ex malo non possit fieri non malus, & ex bono non bonus. Imò plures actus voluntatis etiam interni fieri possunt ex bonis mali, & ex malis boni.

Primam partem multa probant quæ hactenus dixi præsertim quia, nullus est actus à quo separari non possit libertas, ergo nullus est actus à quo separari non possit malitia & bonitas.

Secunda pars sæpius etiam probata est de actibus externis quos ex bonis fieri posse malos, & ex malis bonos, accedente aut sublatà prohibitione satis evidens

Circumstantiæ actus debent esse voluntæ.

Prima dubitatio.

Secunda.

Tertia.

Affertio bimbris.

Actus bonus fieri potest non bonus.

Fieri etiam potest malus.

dens est. De actibus autem internis non est minus evidens in multis exemplis adductis à Vasque. Velit aliquis facere sacrum in loco interdicto, ignorans interdictum inuincibiliter, quod postea ignoret vincibiliter: illa voluntas quæ prius erat bona, incipit esse mala. Vult aliquis ambulare sanitatis causa contra Præceptum superioris, incipiat ille animaduertere illam ambulationem non esse sibi prohibitam, sed potius præceptam certè voluntas prius mala incipit esse bona. Vel dum vult ambulare sanitatis causa, incipiat ignorare vincibiliter hoc prohibitum sibi esse, pergatque velle ambulare, ille actus prius bonus incipit esse malus, quomodo autem non necessario mutetur obiectum actus boni voluntatis accedente prohibitione vel ignorantia culpabili dicitur statim.

Solutio
difficulta-
tum

Ad primam enim Resp. fieri aliquando posse vt actus malus amet honestatem propter se ipsam, quia potest voluntas apparente aliquâ ratione duci, quæ suadeat honestatem tunc cum adest prohibitio: vel potest prohibitio ignorari culpabiliter, vel existimare aliquis potest quod prohiberi aliquid non possit, & ita perseuerare velle in oratione v. gr. propter honestatem in ea apprehensam. Tunc evidens est quod obiectum formale actus mali est honestas propter se ipsam amata, cuius tamen amore iniquat ignorantia culpabilis voluntatis superioris prohibentis. Ille igitur actus sine mutatione vlla in obiecto fieri potest ex bono malus vel contra. Ex quo patet etiam responsio ad secundam, patet enim quod non est necesse, vt actus bonus habeat aliquod obiectum quod non habeat actus malus.

Ad tertiam Resp. aliquos esse actus qui sic intrinsecè sint mali, vt nunquam esse possint boni, vt odium Dei & blasphemia: nemo enim existimare inuincibiliter potest hæc esse bona: similiter aliquos esse actus ita intrinsecè bonos, vt licet esse possint non boni, nunquam tamen esse possint mali, vt amor Dei super omnia, & actus quidam vniuersales nolo vnquam malè facere, volo semper benè facere: illi enim actus non sunt conpossibiles cum voluntate vlla faciendi malè, quæ ad peccatum necessaria est. Actus autem supernaturales quomodo esse possint mali statim explicabitur.

S. I I.

An & quomodo vnus & idem actus esse possit simul bonus & malus, vel etiam habere plures bonitates, & plures malitias.

Tripliciter
actus plu-
res habet
moralita-
tes.

Tripliciter contingere potest vt plures in eodem actu sint moralitates, primò, si habeat simul plures bonitates, vel plures malitias, v. gr. si vnus actus sit simul actus iustitiæ, temperantiæ, charitatis. Secundò, si vnus & idem actus sit intrinsecè bonus & intrinsecè malus, v. gr. si ex obiecto sit bonus, & ex aliqua circumstantia vel obiecti, vel actus sit malus: v. gr. si quis audiat sacrum, tunc cum tenetur succurrere alicui ægroto, facitne ille simul benè & malè. Tertio, si actus intrinsecè bonus sit, extrinsecè verò malus, vt cum ex vana gloria elicitur actus charitatis, quaritur vtrum tunc pecces simul & benè facias, merearis simul præmium & penam.

Prima du-
bitatio.

Ratio verò dubitandi est primò, quia vbi non potest esse libertas noua, ibi non potest esse noua moralitas, quia sicut sine libertate non est moralitas, sic neque noua esse potest moralitas sine noua libertate, sed in vno & eodem actu non est nisi vna libertas, ergo nec est nisi vna moralitas. Similiter actus imperatus non habet libertatem distinctam à libertate actus imperantis, vt dictum est suprâ: ergo non habet distinctam moralitatem. Hæc enim ratio est pro-

pter quam actus externus, non habet moralitatem distinctam à moralitate actus interni.

Secunda
dubitatio.

Secundò, ille actus esse potest intrinsecè bonus, & extrinsecè malus, qui habet obiectum bonum, & circumstantias bonas, imperatur autem à fine malo, v. gr. si quis eliciat actum contritionis ex vana gloria: sed contingere sapissimè potest vt actus aliquis bonus imperetur ab actu aliquo moraliter malo, ergo potest aliquis actus esse intrinsecè bonus, & extrinsecè malus. Probatur minor, quia fieri aliquando potest vt aliquis ex vana gloria confiteatur valide sine sacrilegio, sed tunc actus malus peccatum videlicet veniale vana gloriæ imperat actum contritionis supernaturalis, quia volo totam confessionem fieri ex vana gloria, ergo tunc actus malus præcipit actum bonum. Maior videtur certa, quia durum omnino esset dicere quod quicumque leuem hanc gloriolam habet quando confitetur committit sacrilegium confitendo: irrepsit autem sapissimè parum cogitantibus huiusmodi titillatio vanitatis, ob quam nemo sanè dixerit confessionem esse sacrilegium: quod autem tunc vana gloria imperet actum contritionis supernaturalis probatur, quia sine actu contritionis supernaturali confessio est sacrilega: tunc vt dixi confessio non est sacrilega: ergo tunc vana gloria imperat actum contritionis verum & supernaturalem.

Tertia
dubitatio.

Tertio, nulla ratio videtur probare quod sit impossibile vt actus intrinsecè bonus, sit extrinsecè ac denominatiue malus. Imò idem actus imperatus, à duobus actibus esse potest bonus, & malus, quod patet ex actu peccati ad quem ita Deus concurret vt respectu eius sit actus bonus, licet respectu creaturæ sit malus. Denique dicendum alioqui erit multos actus optimos esse inutiles in quibus miscetur sæpè sensus ille vana gloriæ.

Affectus
duas ha-
bens partes

Dico secundò, potest vnus & idem actus habere plures moralitates eiusdem rationis, v. gr. plures bonitates, vel plures malitias: Implicat autem vt idem actus bonus præsertim supernaturalis sit malus vel intrinsecè vel extrinsecè.

Prima pars inter omnes communis est, & videtur receptissima, nam adulterium v. gr. duplex peccatum est, alterum contrarium temperantiæ, alterum iustitiæ. Qui dat eleemosinam ex motu charitatis, duplex habet meritum. Ratio autem est, quia moralitas non causatur ab obiecto tantum, quod in vno actu esse non potest nisi vnum, sed causatur etiam à circumstantiis, præsertim à fine extrinsecò: sed actus idem potest habere plures fines bonos vel plures malos fines, ergo potest habere plures bonitates aut plures malitias, etiam si bonitatem vel malitiam obiectiuam habere non possit, nisi vnicam.

Potest idē
actus plu-
res habere
moralita-
tes eiusdē
rationis.

Secunda pars aduersarios habet multos recentiores, qui putant actum etiam naturalem bonum imperari posse ab actu malo, & ita esse posse malum extrinsecè. Ita enim docent Salas *tract. 7. disp. 3. n. 124*. Granadus *tract. 9. disp. 3. & tract. 17. disp. 3*. De Lugo *tract. de penitentia disp. 15. sect. 9*. & alij quos citant non pauci, sed contrarium tamen optimè docent Suarez, Vasques & alij longè plures, videturque mihi satis apertè demonstrari ex eo quod dicit Christus Matth. 6. *Videte ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis, alioqui mercedem non habebitis*. Sed si actus malus v. g. vana gloria, potest imperare actum bonum, falsum hoc erit, quia illi actui bono debitum erit præmium, ergo actus bonus non potest imperari ab actu malo.

Actus su-
pernatu-
ralis impera-
ri non po-
test ab actu
malo.

Deinde argumentor ratione primò ex necessitate gratiæ ad omnem actum supernaturalem, Deus non potest dare gratiam ad peccandum, sed actus bonus præsertim supernaturalis non potest sine gratia elici,

Bbb 3

ergo

ergo actus bonus supernaturalis esse non potest peccatum. Maior est clara quia si Deus daret gratiam præuenientem ad peccandum, Deus induceret hominem, & sollicitaret eum ad peccandum, gratia enim præueniens suadet opus quod causat. Neque dicas dari tunc gratiam à Deo ad actum propterea est bonus, non propterea est malus. Contra enim est, quia ille actus hic & nunc est peccatum, sed ad eum actum hic & nunc eliciendum in talibus circumstantiis datur gratia, ergo gratia datur ad peccandum. Præterea datur gratia ad actum imperantem ex quo necessario sequitur actus bonus, alioqui actus ille bonus posset fieri sine gratia. Sed actus ille imperans simpliciter malus est, ergo ad actum simpliciter malum datur gratia. Vnde,

Argumentari licet secundò: Implicat ut aliquis sine gratia se determinet ad actum supernaturalem, sed si actus malus potest imperare actum supernaturalem, poterit aliquis sine gratia se determinare ad actum supernaturalem, quia ille actus imperans est determinatio ad actum supernaturalem, sed ad actum illum imperantem qui est vana gloria non est necessaria gratia, ergo determinatio ad actum supernaturalem fieri poterit sine gratia.

Tertiò ut aliquid sit simpliciter malum sufficit vnicus defectus, ad bonum autem requiritur ut omnes circumstantiæ sint bonæ, vel certè ut nulla sit mala, bonum enim est ex integra causa, sed quando finis operantis est malus, actus imperatus ex tali fine habet circumstantiam malam, ergo ille actus est absolute malus. Confirmatur, quia ille actus est malus qui est causa mali alicuius: sed actus bonus imperatus à fine malo est causa illius finis mali: ergo est malus. Præterea non potest actus bonus imperare actum malum ut patet, ergo neque actus malus potest imperare actum bonum, alioqui sequeretur etiam quod electio mediæ boni ex intentione mala non esset mala, sed esset bona, quod tamen absurdum est. Denique fatentur aduersarij esse impossibile, ut idem actus sit bonus & malus ex aliqua circumstantia ipsius actus seu intrinsecè, ergo implicat ut sit bonus & malus extrinsecè seu ex fine operantis, est enim par omnino ratio.

Vnica libertas sufficit ad plures moralitates.

Actus supernaturalis nunquā fieri potest ex fine malo.

Solutio tertiæ dubitationis.

Ad primam Respondeo negando esse necessariam multiplicem libertatem, ad multiplicem numero moralitatem, quod clarè constat quia in vnico simplici actu multiplex non est libertas, & tamen multiplex est moralitas. Fateor itaque actum imperatum pro eodem instanti, non habere libertatem distinctam à libertate actus imperantis, sed illa libertas mediata sufficit ad nouam moralitatem, neque par est ratio de actu extrinsecò ut nuper dixi.

Ad secundam quæ potissimum fundamentum est sententiæ aduersarij: Nego fieri vnquam posse ut finis malus imperet actum supernaturalem, atque adeo fateor esse impossibile ut aliquis ex vana gloria eliciat actum contritionis supernaturalem, qualem exigit sacramentum. Si ergo aliquis imperaret confessionem & omnia requisita ad confessionem ex vana gloria, ita ut finis & contritionis & confessionis esset vana gloria, dico illum commissurum esse sacri-legium quod non est seuerum & durum, sed verum & solidum, ut probaui: si verò vana illa gloria solum irreperet volenti confiteri, & non imperaret confessionem, sed extrinsecè tantum comitaretur, tunc haud dubiè contritio esse posset bona & confessio integra. Imò etiam si ab initio ex vana gloria voluisset aliquis confiteri, deinde oblitus illius vanitatis sincerè doleret de peccatis, posset ille dolor esse supernaturalis, quia non propriè imperaretur ab actu malo.

Ad tertiam Resp. satis probatam esse implicantiā

actus boni, & denominatiuè mali, fateor actum eundem esse posse bonum respectu vnus, & malum respectu alterius operantis, quia potest esse imperatus vni, & alteri prohibitus, sed respectu eiusdem operantis implicat ut idem actus sit bonus & malus, quia esset eidem prohibitus & non prohibitus.

SECTIO IV.

De causis moralitatis formalis.

Dixi hætenus ea quæ necessaria sunt ex parte operantis ut actus bonus sit aut malus, nunc sequitur ut dicam ea quæ causare possunt bonitatem aut malitiam ex parte obiecti: quam video à nonnullis appellari moralitatem obiectiuam fundamentalem & radicalem: Primò ergo queritur, quomodo ipsum obiectum causet bonitatem & malitiam in actu. Secundò, quomodo illam causent circumstantiæ. Tertiò, quomodo finis extrinsecus illam causet.

§. I.

An & quomodo bonitas & malitia causetur ab obiecto.

Nomine (obiecti) aliquando intelligitur res aliqua externa, ut obiectum actus Charitatis est Deus: aliquando significatur actus aliquis imperatus à voluntate, ut cum volo furari, obiectum illius actus est furtum, cum volo amare Deum, actus amoris est obiectum illius actus: non est dubium quin actus voluntatis fiant boni ex obiecto, quando illud est præceptum, & mali ex obiecto quando illud est prohibitum, v. gr. voluntas comedendi pomum mala erat Adamo, non quod pomum esset malum, sed quod comestio eius esset prohibita, obiectum enim prohibitum non potest esse res externa, sed solum actus elicitus, vel imperatus.

Difficultas ergo tota est, vtrum aliqui actus voluntatis fiant boni aut mali ex obiecto, & materia externa, circa quam versantur: quod est querere, vtrum dentur aliqua obiecta ex sua natura intrinsecè bona, quæ secluso omni præcepto faciant actus intrinsecè bonos, & alia intrinsecè mala quæ seclusa prohibitione faciant actus malos, quando voluntas versatur circa illa cum libertate ac consideratione rationis.

Ratio autem dubitandi est primò, quia obiectum essentialiter & intrinsecè bonum, semper est bonum & obiectum intrinsecè malum, semper est malum, sed nullum est obiectum quod sit semper bonum, aut semper malum, nullum enim est obiectum bonum circa quod versari non possimus per actum malum & contra: ergo nullum est obiectum essentialiter & intrinsecè bonum aut malum, quod nimirum secluso Præcepto vel prohibitione causet bonitatem, vel malitiam. Deinde illa bonitas intrinseca obiecti non potest esse aliud quàm conuenientia talis obiecti cum natura rationali, sed talis conuenientia non potest esse honestas, sed tantum delectabilitas, nam esse conueniens & commodum est esse delectabile: ergo nullum est obiectum intrinsecè bonum aut malum seclusa prohibitione.

Secundò, si obiectum causet bonitatem aut malitiam in actu, posset idem obiectum habere plures bonitates, vel plures malitias intrinsecas, quod est impossibile, alioqui vnus & idem actus esset in multiplici specie. Probat sequela, tunc actus habebit plures bonitates aut plures malitias intrinsecas, quando habebit plura obiecta, per quæ accipiat bonitatem & malitiam intrinsecam, sed potest idem actus habere plura obiecta per quæ accipiat bonitatem & malitiam intrinsecam, quia possum vno actu dicere, volo ieiunare,

Nomine obiecti quid significetur.

Status obiecti troueretur.

Prima dubitatio. Nullum obiectum esse bonum aut malum intrinsecè.

Secunda dubitatio.